

Handreiking omgaan met het bedrijfsleven

Zakelijk en integer

Bij overheidsaanbestedingen en aankopen staat de onafhankelijkheid en transparantie van de overheid centraal. De overheid, en dus ook Defensie, moet zorgen dat voor alle potentiële leveranciers aan Defensie een gelijk speelveld wordt gecreëerd. Hierbij moet worden voorkomen dat (de schijn van) belangenverstremgeling, misbruik van bevoegdheden, oneerlijke concurrentie en vriendjespolitiek ontstaat.

Het onderhouden van zakelijke contacten met het bedrijfsleven is voorbehouden aan die medewerkers, voor wie dergelijke contacten noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van hun functie. Van overige medewerkers wordt verwacht dat ze zich onthouden van het onderhouden van zakelijke contacten met het bedrijfsleven, of daar zeer terughoudend in zijn. De indruk is al snel gewekt dat je een vertegenwoordiger van Defensie bent en bevoegd bent Defensie contractueel te binden, wat niet het geval is.

De zakelijke contacten starten vaak al ver voor het moment dat formeel wordt besloten over te gaan tot aanschaf of aanbesteding. Bijvoorbeeld tijdens het oriënteren op bestaande oplossingen. Medewerkers worden uitgenodigd voor beurzen of nemen uit eigen beweging contact op met een leverancier voor informatie over een bepaald product. Andersom kan ook: leveranciers benaderen medewerkers actief met productinformatie, om behoeftes te peilen of 'gewoon' even bij te praten.

Deze brochure geeft handreikingen voor al die lastige onderwerpen waar je mee te maken kunt krijgen als je in contact komt met een leverancier of op een andere wijze zakelijke contacten namens Defensie onderhoudt.

Beurzen, bedrijfsbezoeken en uitnodigingen

3

In bepaalde gevallen kan het noodzakelijk zijn om in het kader van het bijhouden van ontwikkelingen in de markt een bezoek te brengen aan beurzen. Het nut en de noodzaak van zulke bezoeken dienen altijd besproken te worden en het bezoek dient altijd afgestemd te worden met je leidinggevende. Daarnaast kan advies worden ingewonnen bij de integriteitsadviseur van de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID). Daarbij moet je bij dergelijke bezoeken uiterst terughoudend zijn in het verstrekken van informatie en je bewust zijn van de ambtelijke geheimhoudingsplicht. Zo bewaak je de belangen van Defensie en je draagt bij aan een gelijk speelveld voor de bedrijven.

Het bezoeken van individuele bedrijven in dit kader wordt dan ook afgeraden. Als je vindt dat het toch noodzakelijk is, stem dit dan vooraf af met je leidinggevende en maak gebruik van functionarissen die zijn aangewezen om de zakelijke contacten met die bedrijven te onderhouden (verwerving / inkoop). Zij kennen als geen ander de risico's op het wekken van (mogelijk valse) verwachtingen. Ga ook niet zonder overleg in op uitnodigingen van individuele bedrijven voor een bedrijfsbezoek. Bespreek intern de noodzakelijkheid en maak een afweging welke functionaris daarvoor het meest geschikt is en hoe groot de delegatie vanuit Defensie moet zijn. Leg dit vast in een overzicht van uitnodigingen zodat binnen het Defensieonderdeel bekend is welke afweging gemaakt is voor specifieke uitnodigingen.

Het komt regelmatig voor dat ambtenaren vanuit hun deskundigheid worden uitgenodigd om op te treden als spreker, bijvoorbeeld als lid van een deskundigenpanel, op een commercieel georganiseerd congres, symposium of handelsmissie. Anderen, onder wie ook weer collega ambtenaren, komen daar dan tegen betaling van toegangsgelden naar luisteren. Dat wringt. In de eerste plaats omdat de rijksoverheid streeft naar kennisdeling, zonder dit te commercialiseren. In de tweede plaats, omdat efficiënt moet worden omgegaan met de besteding van overheidsmiddelen inclusief de inzet van het personeel. Bovendien kan het gezien worden als selectieve ondersteuning van een commercieel bedrijf.

Aan de andere kant is een dergelijke samenwerking van deze tijd en kan het nuttig en wenselijk

Geschenken

zijn om dit, soms ook op commercieel gebied, te doen. Bijvoorbeeld als de activiteit belangrijk is voor het ontwikkelen, uitleggen, of uitdragen van beleid. Het management bepaalt of dit het geval is. Ook hier geldt dat transparantie en openheid noodzakelijk zijn om een goede afweging te kunnen maken.

Geschenken, diensten en uitnodigingen worden aangeboden in velerlei vormen. De aanbieder hoopt op deze wijze de relatie in stand te houden, dan wel te verbeteren. Daarom kleven er integriteitsrisico's aan het aanvaarden van geschenken. Geschenken die medewerkers ontvangen in relatie tot hun ambt kunnen deze medewerkers beïnvloeden of de schijn van beïnvloeding wekken. Geschenken en de details van de 'gulle gevers' dienen door de leidinggevende te worden geregistreerd.

Het stroomschema op pagina 6 kan je middels een aantal te stellen vragen helpen bij de overweging een geschenk wel of niet aan te nemen.

Financiële belangen

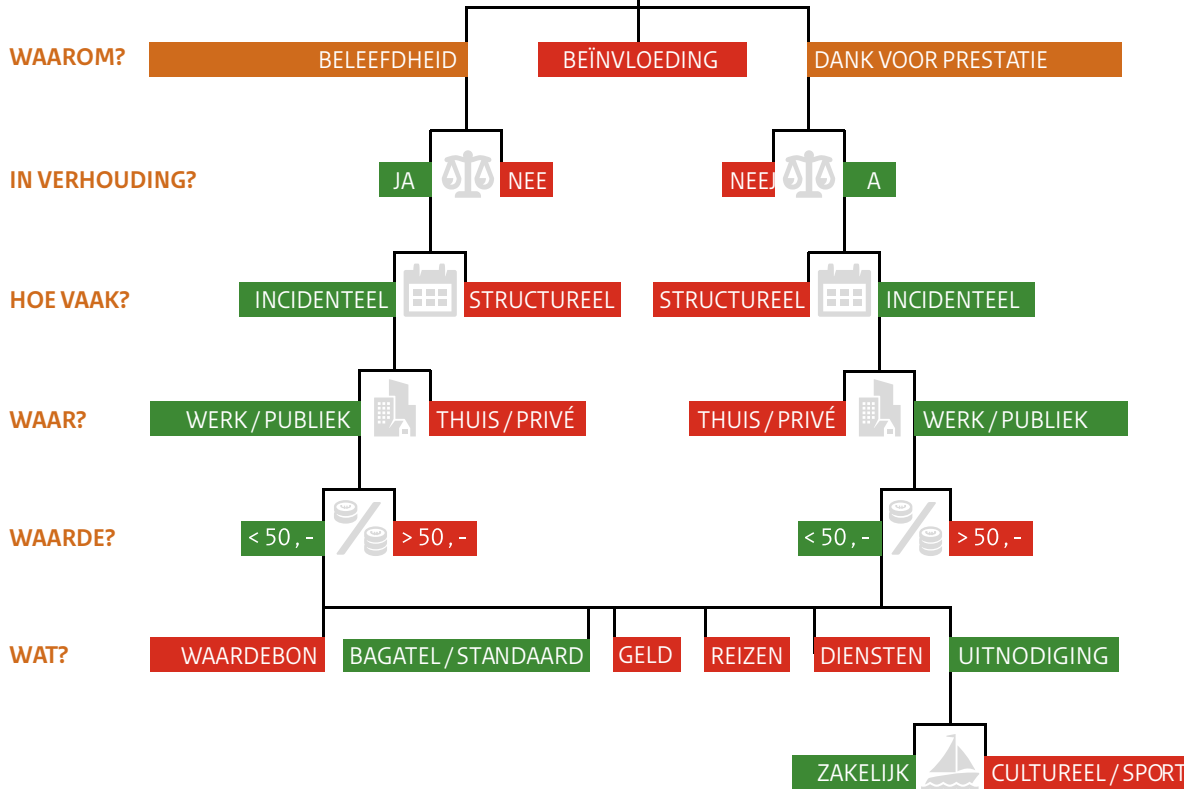
Het kan zijn dat je financiële belangen hebt in een of meer bedrijven, of dat je handelt in effecten of van plan bent dat te gaan doen. Dit kan risico's opleveren. Bijvoorbeeld in verband met belangenverstremgeling, of voorkennis van koersgevoelige informatie. Defensie als jouw werkgever heeft de verantwoordelijkheid om functies aan te wijzen die op dit punt extra risicovol zijn. Voor medewerkers die een aangewezen functie vervullen is een meldplicht vastgelegd in het AMAR en BARD. De uitgangspunten gelden echter voor alle medewerkers. Voor de meldplicht geldt dat er een relatie moet zijn met de functie. Er is pas sprake van een verbod als door de financiële belangen het goed functioneren van jou, of dat van de dienst, niet meer is verzekerd. Openheid en bespreekbaarheid zijn belangrijk. Denk ook aan financiële belangen van jouw partner, want zijn dat niet indirect jouw belangen? Als je twijfelt of je moet melden, betrek dan je leidinggevende en/of de integriteitsadviseur hierbij.

GESCHENK

Stel jezelf altijd de volgende vragen. Weiger beleefd bij rood, tenzij je de gever beledigt. Informeer altijd je leidinggevende en bij twijfel neem contact op met de COID.

6

Omgaan met geschenken

Geschenken, diensten of uitnodigingen worden aangeboden in velerlei vormen. De aanbieder hoopt op deze wijze de relatie in stand te houden, dan wel te verbeteren. Daarom kleven er aan het aanvaarden van geschenken integriteitsrisico's. Geschenken die medewerkers ontvangen in relatie tot hun ambt kunnen deze medewerkers beïnvloeden of de schijn van beïnvloeding wekken. Wat er door welke aanbieders geschonken wordt, dient door de leidinggevende te worden geregistreerd.

Vragen:

1) Waarom krijgt u iets aangeboden? *Is het uit beleefdheid of als dank voor een prestatie indien het vermoeden bestaat dat een relatiegeschenk en/of gunst wordt gegeven om het verwervingsproces, een aanbesteding of beleid te beïnvloeden dient dit te alle tijden te worden geweigerd. Tevens dient contact met de Functionaris Integriteitszorg te worden opgenomen.*

2) Is het geschenk in verhouding? *Geschenken dienen altijd in verhouding te staan tot de geleverde prestatie. Ook uit beleefdheid mag een geschenk niet excessief zijn. Als dit niet in verhouding is, dan dient men beleefd en gemotiveerd te bedanken en het geschenk niet aan te nemen, tenzij op dat moment de gever beledigd zou worden.*

3) Betreft het een incidenteel geval of ontvangt u vaker iets van dezelfde relatie? *Mocht er sprake zijn van structurele schenkingen onafhankelijk van de winkelwaarde dan moeten deze worden afgeslagen en gemeld bij leidinggevende.*

4) Waar ontvangt u het geschenk? *Van op het huis-/privéadres bezorgde geschenken die in relatie staan met de functie bij Defensie dient te allen tijde melding bij de leidinggevende en functionaris integriteitszorg te worden gemaakt. Indien nodig worden de geschenken geretourneerd.*

5) Wat is de waarde van het geschenk? *Defensiemedewerkers mogen incidenteel in het kader van de dienst geschenken van een maximum van € 50,- aannemen.*

6) Wat voor soort geschenk is het? *Geschenken in de vorm van geld, waardebonnen, diensten en reizen mogen nooit worden aangenomen. Uitnodigingen van het bedrijfsleven waarbij sprake is van gratis toegang en/of voor het bijwonen van evenementen van sportieve, culturele en/of culinaire aard waaraan het zakelijke karakter (bijna) geheel ontbreekt dienen in principe niet te worden aanvaard. Uitnodigingen die overwegend een zakelijk karakter hebben, zoals (product)presentaties, bezichtigingen, recepties of congressen, dienen te worden besproken met de leidinggevende. Aannemen van doorsnee reclameartikelen van geringe waarde (ook wel*

bagatelgiften of 'strooigoed' genoemd) met firmanaam of naam van overheidsinstantie en voor bureaugebruik geschikt (zoals agenda's, kalenders en balpennen) is toegestaan. Ook kan gedacht worden aan standaard geschenken tot een maximum van € 50,-, zoals een schildje, herinneringsaandenken of een fles wijn.

Aangeraden wordt om bij het voorbereiden van bezoeken indien mogelijk vooraf afspraken te maken over het uitwisselen van geschenken en de bezoekende instantie te informeren over de bestaande richtlijnen hieromtrent. Daarnaast moet er binnen teams open en transparant over geschenken gesproken worden en de leidinggevende geïnformeerd, die de geschenken en aanbieders zal registreren. Het is aan te raden om bij afdelingen die veelvuldig worden geconfronteerd met geschenken standaard procedures af te spreken over het aannemen en de bestemming van de verschillende geschenken. E.e.a. kan in overleg met de functionaris integriteitszorg worden opgesteld.

Nevenwerkzaamheden

Defensie medewerkers zijn wettelijk verplicht om hun bestaande of voorgenomen nevenwerkzaamheden te melden als hierdoor mogelijk hun functioneren of het functioneren van Defensie in het geding zou kunnen komen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan betrokkenheid bij het leveren van goederen en diensten aan openbare diensten zoals Defensie, mogelijke belangenverstrengeling of onvoldoende beschikbaarheid voor de functie bij Defensie.

Daarnaast mag er voor nevenwerkzaamheden ook geen gebruik worden gemaakt van bedrijfsmiddelen van Defensie, zoals gereedschappen, ICT-middelen, telefoon, kantoorfaciliteiten of defensie terreinen. Uiteraard dienen de nevenwerkzaamheden plaats te vinden in eigen tijd.

Indien je twijfelt of vermoedt dat er mogelijk sprake kan zijn van raakvlakken met je functie, is het raadzaam om je leidinggevende in kennis te stellen en de nevenwerkzaamheden schriftelijk te melden. Defensie heeft een vastgesteld registratieformulier voor nevenwerkzaamheden. Die is te vinden bij 'Defensieformulieren' onder nummer DFE137.

Daarnaast heeft Defensie in het kader van goed werkgeverschap als werkgever ook de verantwoordelijkheid de ambtenaar te beschermen door (onnodige) risico's en verleidingen binnen diens functioneren weg te nemen. Dat kan door nadere afspraken te maken om de risico's zoveel mogelijk te beperken. Defensie voert daarom in principe geen zakelijke besprekingen met commerciële partijen waarbij deze partij vertegenwoordigd wordt door een van haar eigen defensie medewerkers waaronder ook (actieve) reservisten.

In dienst treden bij leverancier

Ben je voornemens na een dienstverband bij Defensie in dienst te treden bij een leverancier van Defensie dan dien je rekening te houden met de risico's die draaideurconstructies en zakelijke contacten (zie onder 'Contacten met oud collega's') met zich mee kunnen brengen. Wees transparant in je voornemen en de consequenties die hieraan verbonden kunnen zijn. Zowel naar Defensie als naar de mogelijke nieuwe werkgever. Jouw overstap naar een leverancier die net als winnaar uit een aanbesteding is gekomen kan bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de houdbaarheid van de gunning als je betrokken bent geweest bij deze aanbesteding. Bovendien kan het vragen oproepen over jouw rol gedurende deze aanbesteding. Is die nieuwe baan misschien een tegenprestatie voor bewezen diensten? Door in een vroeg stadium over dit onderwerp na te denken en te overleggen kan later schade voor jezelf en voor anderen voorkomen worden. Houd onder andere rekening met de punten beschreven op bladzijde 8 - contact met oud collega's.

Contacten met oud-collega's

Contacten met oud-collega's kennen twee aspecten. Ten eerste het inhuren van oud-collega's door Defensie en ten tweede oud-collega's die een commerciële partij vertegenwoordigen. Beide vormen van contacten kennen integriteitsrisico's.

Het kan aantrekkelijk lijken om een oud-collega, die bijvoorbeeld net met pensioen is gegaan, in te huren voor een (tijdelijke) klus als ZZP-er of via een uitzendconstructie. Hij kent de organisatie en de werkzaamheden goed zodat hij niet meer ingewerkt hoeft te worden. Echter, hier kan de (schijn van) belangenverstrengeling, vriendjespolitiek, oneerlijke concurrentie en verdringing van ander personeel ontstaan. Om deze risico's te minimaliseren kan het nodig zijn, bijvoorbeeld, meerdere offertes voor de werkzaamheden aan te vragen, ook als dit volgens de procedure niet perse voorgeschreven wordt. Ook al is de persoon geschikt voor de taak, vergeet niet dat op de markt mogelijk ook kwalitatief geschikte kandidaten te vinden zijn. Door niet verder te kijken dan de oud-collega kan Defensie kansen op, bijvoorbeeld, nieuwe inzichten mislopen.

Is de medewerker na ontslag echter bij een extern bureau gaan werken, dan mag hij tot twee jaar na ontslag niet via dat bureau voor Defensie worden ingezet worden in een commerciële rol voor verwerving van opdrachten of lobby. Met andere woorden: deze medewerker wordt niet geaccepteerd als gesprekspartner aan de onderhandelingstafel, of bij zakelijke besprekingen met Defensie. Dit verbod op zakelijke contacten met oud-werknemers betekent dat Defensie een oud-medewerker, binnen twee jaar na dienstverlating, niet zal accepteren als commerciële gesprekspartner. Deze regel kent twee uitzonderingen: in het kader van een ontslagregeling kan ter overbrugging naar ander werk of zelfstandig ondernemerschap worden afgesproken om nog gedurende een bepaalde tijd werkzaamheden voor Defensie te verrichten en de Secretaris Generaal kan, in uitzonderlijke situaties, toestemming geven om van de regel af te wijken.

Industrieveiligheid

Voor het uitvoeren van een defensieopdracht wordt vertrouwelijke informatie uitgewisseld met leveranciers. Industrieveiligheid omvat de beveiliging bij bedrijven die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van risicogevoelige opdrachten. Industrieveiligheid behoort tot het takenpakket van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). De MIVD controleert ook de beveiligingsmaatregelen zoals beschreven in de Algemene Beveiligingseisen voor Defensieopdrachten (ABDO 2017), en geeft toestemming voor het uitwisselen van gerubriceerde informatie met bedrijven of overheidsinstanties.

Social Media

De rechten en plichten van ambtenaren, ook als het gaat om online activiteiten, zijn vastgelegd in regels en wetten. De kern ervan is artikel 7 van de Grondwet, die zegt dat iedereen recht heeft op vrijheid van meningsuiting. Dat geldt ook voor een ambtenaar. Dat betekent dat je kritisch mag zijn, maar je mag als ambtenaar geen uitlatingen doen die je eigen functioneren of dat van de overheid kunnen schaden. Defensiemedewerker ben je ook buiten werktijd. Denk erover na of het wenselijk is om vriendschapsverzoeken via LinkedIn of Facebook van leveranciers of andere (mogelijk) zakelijke contacten te accepteren. Ook bij delen van informatie via Twitter, Facebook, LinkedIn of andere social media dient rekening te worden gehouden met welke informatie via openbare bronnen mag worden gedeeld.

Via de sectie communicatie kun je veel informatie over dit onderwerp vinden.

Delen van informatie

Het is soms zo verleidelijk; je onderhoudt al jaren zakelijke contacten of je werkt nauw samen met een leverancier in het kader van een project en het klikt tussen jullie. Langzaam worden er ook steeds meer privé zaken gedeeld. Houd zakelijke contacten echter ook echt zakelijk. Dit betekent dat je geen privé aangelegenheden met leveranciers bespreekt, hoe goed de relatie ook lijkt te zijn.

Sponsoring

Sponsoring *door* Defensie kan slechts worden toegestaan in het kader van maatschappelijke dienstverlening.

Sponsoring van Defensieactiviteiten door derden is in geen enkel geval toegestaan! Dit betekent ook, bijvoorbeeld, dat sporttenues van een defensie-team niet bedrukt mogen worden met een bedrijfslogo. Hiermee kan namelijk de indruk worden gewekt dat Defensie wordt gesponsord, wat de schijn van beïnvloeding en belangenverstrengeling kan veroorzaken. Zo mag een bedrijf dus nooit Defensie sponsoren met diensten, middelen of kortingen, omdat dit Defensie verplicht tot een wederdienst (bijvoorbeeld communicatiemogelijkheden zoals reclame-uitingen). Er mag nooit reclame worden gemaakt voor bedrijven op intranet, op voertuigen of ander Defensiematerieel. Dit kan namelijk gezien worden als een soort keurmerk wanneer Defensie laat zien achter een leverancier of product te staan.

Sponsoring van personeelsactiviteiten

Voorzichtigheid is geboden ten aanzien van sponsoring en fondswerving van personeelsactiviteiten. Bij sponsoring valt te denken aan externe financiering van activiteiten van sportclubs, of andere personeelsverenigingen of –stichtingen waarvan het lidmaatschap is voorbehouden aan Defensiemedewerkers. Hoewel dergelijke verenigingen en stichtingen niet onder Defensie vallen, kunnen zij wel met Defensie in verband worden gebracht.

Fondsenwerving

Medewerkers die zich inzetten voor maatschappelijke dienstverlening, bijvoorbeeld tijdens de Alpe d’HuZes of Roparun, maken de keuze zich te profileren als ‘Defensieteam’ of zich zichtbaar te laten sponsoren door bedrijven. De betreffende sponsor mag zelf geen reclame maken met de sponsoring van het Defensieteam. Tip: maak een sponsorplan en stem deze af met de lijn, de integriteitsadviseur en de afdeling Communicatie. De integriteitsadviseur kan meedenken over de spelregels om risico’s zoveel mogelijk te voorkomen.

Meer informatie

Heb je vragen of wil je meer weten over integriteitsonderwerpen dan kan je contact op nemen met de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID). Bij de COID kun je terecht voor algemene informatie, advies in specifieke situaties of een voorlichting. Tevens kun je met het 'meldpunt Integriteit' contact opnemen over ongewenst gedrag of over een vermoeden van een integriteitschending.

Indien je een melding wilt maken van een vermoedelijke integriteitschending kun je terecht bij je lijnmanager, het Meldpunt Integriteit Defensie of de FIZ.

Het Meldpunt is te bereiken via de Servicedesk Defensie:

- 0800-2255733 of *06 733 optie 4
- Vanuit het buitenland: +31 70 4143300
- Per e-mail: Meldpunt.Integriteit.Defensie@mindef.nl

De informatie uit deze brochure is gebaseerd op geldende regelgeving. Aan de brochure zelf kunnen geen rechten ontleend worden.

Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID)

Herculeslaan 1
3584 AB Utrecht

MPC 55A
Postbus 90004
3509 AA Utrecht

meldpunt.integriteit.defensie@mindef.nl
COID@mindef.nl
Meldpunt: 0800-2255733 of *06733, optie 4